معنای درک شب قدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم

«إِنَّا أَنْزَلْناهُ فی لَیْلَةِ الْقَدْرِ(۱) وَ ما أَدْراکَ ما لَیْلَةُ الْقَدْرِ(۲) لَیْلَةُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ(۳) تَنَزَّلُ الْمَلائِکَةُ وَ الرُّوحُ فیها بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ(۴) سَلامٌ هِیَ حَتَّی مَطْلَعِ الْفَجْرِ(۵)»

۱- شب قدر، شب معرفت به حقایق عالمِ وجود است که سوره‌ی قدر متذکر آن است، بعد از معرفت به خدا که در سوره‌ی توحید مطرح شده است. در سوره‌ی توحید با حضرت حق به عنوان خدایی که در عین احد بودن، صمد است روبه‌رو می‌شویم. او به احدیت‌اش در همه‌ی عالم حاضر است و به صمدیت‌اش باید به او رجوع داشت تا به حکم عبودیتِ حضرت معبود، تشریع ما با تکوین‌مان متحد شود. در سوره‌ی قدر متذکر خواهید شد که در شب قدر با سه حقیقت متعالی روبه‌رو می‌شوید که عبارت باشد از «قرآن» و «فرشتگان» و «روح».

۲- نزول «قرآن» و «فرشتگان» و «روح» در نسبتِ با ما و «امکانی» که در خود فراهم کرده‌ایم متفاوت خواهد بود، زیرا هر نزولی با شدت و ضعف همراه است.

۳- وقتی از حجاب خودبینی و خودخواهی رها باشیم، شب قدر شرایط آماده‌ای است که می‌توان خود را در معرض نزول قرآن و فرشتگان و روح قرار داد.

۴- باید از خود بپرسیم «پیش یافتِ» ما چه باید باشد تا آماده‌ی نزول آن حقایق قدسی بر جان‌مان باشیم؟ و این مهم‌ترین موضوع است در راستای «وَ ما أَدْراکَ ما لَیْلَةُ الْقَدْرِ». در شب قدر در جستجوی چه چیزی باید باشیم تا شب قدر را درک کنیم و نه تصورات خود را؟

۵- در آن شب افقی «عطایی» و «موهبی» در پیش روی انسان قرار می‌گیرد که ماورای استحقاق ما است و همین موجب می‌شود تا امیدوارانه وارد آن شب شویم. شروعی است از طرف خداوند تا خود را به سوی آن «عطا» بگشاییم.

۶- توسعه‌ی انسان است تا رسیدن به مرحله‌ی اُنس با عالم امر. در عالمی حاضر می‌شوید ماورای زمان، و لذا فرمودند تقدیر یک سال انسان را تعیین می‌کنند تا در سالِ پیشِ رو یک لحظه خود را در جهانی متعالی مستقر گردانید.

۷- در شب قدر با نوعی گوش‌سپردن، با گوش وجودیِ خود، به عطای الهی، آینده‌ی اصیل ما را جلوی ما می‌گشایند تا به بیراهه نرویم. آینده‌ای در چشم‌اندازِ سنت اسلامی.

۸- شب قدر؛ جهانی است که خود را به ما عرضه می‌کند، با محتوایی از حضور فرشتگان و روح، و از همه مهم‌تر، با حضور قرآن. قرآنی از جنس نزول شب قدر و نه قرآنی که طی ۲۳ سال تفصیلاً بر قلب مبارک رسول خدا«صلّی‌اللّه‌علیه‌وآله» نزول کرد. نزول قرآن در شب قدر، روحی است کلّی تا انسان کلیّت جهان را احساس کند، به عنوان چشم‌اندازی کلّی.

۹- شب قدر، نوعی تجربه‌ی درونی است تا انسان حقایق را در کلیّت‌شان به صورت‌های فرشتگان و روح و قرآن احساس کند، تا انسان حقایق را در نسبت با خود و در عین حال در عالَم، تجربه کند تا نسبت به حقایق تنها تماشاگر و باورمند نباشد، بلکه حقایق عالم را در خود و خود را در آن حقایق بیابد و در ماهیت الهی و حقیقت وجودیِ لایقفی و گسترده‌ی خود حاضر شود، تا دوگانگی بیرون از ذهن و درون ذهن بودن حقایق به‌کلّی رخت بربندد و انسان خود را در جهان بیکرانه‌ی خدا احساس کند که با رجوع إلی اللّه آن حضور را هرچه بیشتر روشن‌تر احساس کند و بیشتر از آنِ خود کند و از آنِ او شود.

۱۰- شب‌های قدر سفره‌ای است گشوده برای دل‌گرم‌شدن به آن چیزی که انبیاء و اولیای الهی وعده‌ی آن را داده‌اند. تجربه‌ای است از آنچه تنها از آن خبری داشتیم.

۱۱- برای اُنس با تعیّن حقایق عالم و برای آن‌که نظر به آن حقایق تنها انتزاعی و ذهنی نماند، باید اولیای الهی را در این شب به عنوان آینه‌ی نمایش «قرآن» و «فرشتگان» و

«روح» در مدّ نظر آورد، به همان معنایی که امام صادق«علیه‌السلام» می‌فرمایند: «وَ انْوِ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ذِكْرَ اللَّهِ وَ ذِكْرَ رَسُولِ اللَّهِ«صلی‌اللّه‌علیه‌وآله» وَ اجْعَلْ وَاحِداً مِنَ الْأَئِمَّةِ نُصْبَ عَيْنَيْك» (بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۲۰۷) یعنی در هنگام شروع نماز یاد خدا و یاد رسول خدا باش و یکی از ائمه«علیهم‌السلام» را مدّ نظر قرار بده. این کار در شب قدر نیز کارآیی دارد. زیرا:

چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است بر رخ او نظر از آینه پاک انداز

آینه‌ی پاک یعنی با علی«علیه‌السلام» و سیره و شخصیت آن حضرت که باید مدّ نظر قرار داد.[۱]

بی‌حساب نیست که سردار مقاومت در تجربه‌ی سلوکی خود می‌گوید: «هرکس به مدار مغناطیسی علی‌بن‌ابی‌طالب«علیه‌السلام» نزدیک‌تر شد، این مدار بر او اثر می‌گذارد؛ او کمیل‌بن‌زیاد می‌شود، او ابوذر غفاری می‌شود، او سلمان پاک می‌شود.» ۹۵/۲/۱۴

۱۲- حضور در جهان کیفی اولیای الهی، یعنی حضور در جهان ملکوتی حضرت علی«علیه‌السلام» ملکوتی که اصل همه‌ی عالم وجود است و در دستِ خداست به همان معنایی که قرآن می‌فرماید: «فَسُبْحانَ الَّذی بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَیْءٍ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ».(یس/۸۳)

وقتی ملکوت همه‌ی عالم در دست خداست و همه‌چیز به سوی او رجوع دارد، با حضور در جهانِ کیفی اولیای الهی، در ملکوتِ عالم حاضر خواهید شد و با حقیقت هرچیز از طریق نزول قرآن و فرشتگان و روح، آشنا می‌شوید و با این نوع حضور می‌توان

---

[۱]- این نوع نظر به حضرت علی«علیه‌السلام» جهت حضور در شب قدر، غیر از آن نوع توجه به حضرت زهرا«سلام‌اللّه‌علیها» می‌باشد که حضرت صادق«علیه‌السلام» فرمودند: «مَنْ ادْرَكَ فاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِها فَقَدْ ادْرَكَ لَيْلَةَالْقَدْر» هرکس فاطمه«سلام‌اللّه‌علیها» را چنان‌که شایسته‌ی مقام اوست، درک کند، شب قدر را درک کرده است. در آن‌جا نظر به مقام غیبیِ «لیلة القدریِ» آن حضرت می‌شود و در این‌جا ما نظر به نحوه‌ی حضورِ تاریخی در لیلة القدر داریم.

معنای درک شب قدر را احساس کرد که ساحتی است ماورای ساحتی که ما در حالت عادی در آن زندگی می‌کنیم و مسلّم در آن ساحت شب قدر قابل ادراک نیست.

۱۳- بعد از متوجه‌شدن به نحوه‌ی لیلة القدر، عمده رویکردی است که باید نسبت به شب‌های قدر داشته باشیم، از آن جهت که:

«درهای گلستان ز برایت گشوده‌اند در خارزار چند روی ای برهنه پا»

مگر نفرموده‌اند آن‌چنان عالَم در مقابل شما گشوده می‌شود که فرشتگان الهی که هرکدام حاملِ نوری از انوار الهی هستند؛ به سوی شما می‌آیند. و از همه مهم‌تر «روح» به سوی شما نازل می‌شود که حامل همه‌ی انوار الهی به صورت جامع می‌باشد. حال در این شرایط، جز آن است که باید به هر بهانه‌ای چه با نماز و چه با دعا و مناجات، «جان» را در معرض چنین الطاف و انواری قرار داد؟! تعجب آن است که عده‌ای به جای این‌که به سوی دریایی از انوار الهی که در مقابل‌شان گشوده شده است، قدم بگذارند؛ همچنان در آبگیرِ مشکلات خود متوقف‌اند که چه کنند. در حالی‌که به ما گفته‌اند در این شب‌ها:

«سوی دریا عزم کن زین آب‌گیر بحر جو، و ترکِ این مرداب گیر»

کافی است «بودنِ» خود را در معرض الطاف الهی قرار دهیم و اتصالی که در ذات و تکوینِ خود داریم را در انتخاب و شخصیت خود به میان آوریم. در آن صورت إن‌شاءاللّه می‌یابید که به حضور خدا در عالَم، با همه‌ی مخلوقات مأنوس و آشنا هستید.

والسلام علیکم و رحمة اللّه و برکاته